

تُحْفَةُ الْأَبْرَارِ

شرحی بردعای امام حسین علیه السلام در روز عرفه

چکیده

حضرت سید الشهداء علیه السلام در یکی از سفرهای خود به حج، در روز نهم ذی الحجه در سرزمین عرفات، دعایی با مضامین عالی و عرفانی و با ادبیات فاخر خوانده است. خوشبختانه متن این دعا در کتب ادعیه وارد شده و به دست ما رسیده، و جمعی از نویسندگان به شرح و توضیح آن همت گماشته‌اند. در قرن ۱۱ هجری، شمس الدین حسین بن محمد شیرازی ابتدا نسخه‌ای زیبا و خوش خط و با اعراب کامل از دعا تهیه می‌کند، و سپس شرح جملات دعا را در لابلاهای سطرها و حاشیه‌ی صفحات می‌نگارد و در همان زمان یکی از فضلاء شیعه در مکه به نام شیخ مصطفی قاری تبریزی، آن شرح را تدوین و سپس محصول کار خود را نزد شارح می‌خواند و چنین تألیفی در سال ۱۰۶۴ ق شکل نهایی می‌پذیرد. از این شرح، دو نسخه خطی به دست ما رسیده است، یکی به همان شکل اولیه قبل از تدوین موجود در کتابخانه‌ی آیت الله مرعشی علیه السلام و دومی به شکل تدوین یافته، که نسخه‌ای از آن در کتابخانه‌ی مجلس نگهداری می‌شود.

کلیدواژه‌ها: امام حسین علیه السلام، دعای عرفه، تحفه الابرار، ذخائر الحرمین الشریفین.

تحفة الابرار در شرح دعای عرفه

در زندگینامه‌ی حضرت ابا عبدالله الحسین علیه السلام آمده است که آن حضرت بیست بار به حج رفته است، و در یکی از آن سفرها در روز نهم ذی الحجة در سرزمین عرفات، دعایی با محتوایی عالی عرفانی و با ادبیات فاخر خوانده است. خوشبختانه متن این دعا در کتب ادعیه وارد شده و به دست ما رسیده، و جمعی از نویسندگان به شرح و توضیح آن همت گماشته، و حدود ۲۵ شرح فارسی و عربی به آن نگاشته‌اند.

درباره این اثر باید گفت که در قرن ۱۱ هجری، در بین طلاب حوزه‌ی علمیه شیعی در مکه معظمه، سخن از این دعا به میان آمده، که خوانش و اعراب برخی کلمات، و شرح و توضیح برخی واژه‌ها و جمله‌ها، نیاز به پژوهش و تألیف دارد، و در آن محیط چه کسی است که بتواند از پس این مهم برآید؟

آنان به سراغ شمس‌الدین حسین بن محمد شیرازی می‌روند و از او درخواست می‌کنند که این کار اقدام نماید. وی که یکی از دانشمندان شیعه و مجاور مکه بوده، از این کار سرباز می‌زند و این درخواست را نمی‌پذیرد، به این بهانه که مرا شایستگی چنین کاری نیست. گروه طلاب، شخصی از بزرگان را - که نام وی یاد نشده - نزد وی شفیع قرار می‌دهند، و او به این کار اقدام می‌نماید. ابتدا نسخه‌ای زیبا و خوش خط و با اعراب کامل از دعا تهیه می‌کند، و سپس شرح جملات دعا را در لابلای سطرها و حاشیه‌ی صفحات می‌نگارد و در همان زمان یکی از فضلاء شیعه در مکه به نام شیخ مصطفی قاری تبریزی آن شرح را تدوین و سپس محصول کار خود را نزد شارح می‌خواند و چنین تألیفی در سال ۱۰۶۴ق شکل نهایی می‌پذیرد.

خوشبختانه از این شرح، دو نسخه خطی به دست ما رسیده است، یکی به همان شکل اولیه قبل از تدوین که با شماره‌ی «۱۰۷۱۹» در کتابخانه‌ی بزرگ حضرت آیت‌الله العظمی نجفی مرعشی رحمته الله علیه در قم قرار دارد، و دومی به شکل تدوین یافته در کتابخانه‌ی مجلس شورای اسلامی در تهران با شماره‌ی «۱۲۳۵۷» نگهداری می‌شود.

با بهره‌گیری از این دو نسخه، این شرح عربی، تحقیق و تصحیح شده و با مقدمه‌ای در شرح حال شارح و مدوّن و با انواع فهرست‌ها و نمایه‌ها، به عنوان شماره‌ی «۶» از سری

کتاب های ذخائر الحرمین الشریفین در ۲۳۲ صفحه در سال ۱۳۹۳ ش توسط حجة الاسلام والمسلمین آقای شیخ حسین واثقی به چاپ رسیده است. این سری کتاب ها به تاریخ تشیع در مکه مکرمه و مدینه منوره می پردازد و تحقیق و چاپ آثار علمای شیعه در آن دو شهر مقدس، پژوهش در روابط و خدمات شیعیان به آن دو حرم محترم را وجهی همت خود قرار داده است. در واقع این کتاب حاوی دواثر شیعه در مکه مکرمه است؛ یکی دعای امام حسین علیه السلام در عرفات که در حومه مکه واقع شده است، و دیگری شرح آن توسط یک دانشمند شیعه در مکه.

